

PĂRINTELE
CONSTANTIN NECULATAINA
IERTĂRII*Calea spre liniștea sufletului*Redactor: **Mihaela Savu**Grafician copertă: **Dacian Neagu**Tehnoredactor: **Anca Marisac**

© Bookzone 2026, pentru prezenta ediție

Toate drepturile rezervate pentru limba română.

Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi stocată

sau reprodusă fără acordul editurii.

Editura Bookzone

Șoseaua Berceni nr. 104, sector 4, București

Comenzi și informații:

Telefon: 031-433.50.68

E-mail: office@bookzone.rowww.bookzone.roBookzone
BUCUREȘTI, 2026

CUPRINS

CUVÂNT-ÎNAINTE 7

PARTEA I

Taina iertării în planul lui Dumnezeu

DE UNDE ÎNCEPEM CÂND NE GÂNDIM LA
IERTARE? 13CUM GÂNDEAU PĂRINȚII BISERICII
DESPRE IERTARE 45ATITUDINEA FAȚĂ DE IERTARE –
BARIERĂ ÎMPOTRIVA RUGĂCIUNII 55

IAR ACUM SĂ NE ÎNTOARCEM... ACASĂ 73

PARTEA A II-A

Taina spovedaniei în Biserică

INSTITUIREA ȘI DEZVOLTAREA TINEI
SPOVEDANIEI 83CE TREBUIE SĂ ȘTIM DESPRE TEOLOGIA
ACESTEI TINE 115

PARTEA A III-A

Dimensiunea duhovnicească a iertării

IERTAREA DE SINE ȘI IERTAREA APROAPELUI 147

Spovedania în viața creștinului contemporan

CÂT DE DES TREBUIE SĂ NE SPOVEDIM?	175
SPOVEDANIA COPIILOR ȘI A TINERILOR	185
SPOVEDANIA ÎN SITUAȚII SPECIALE	205
SPOVEDANIA DINAINTEA MORTII ȘI NUANȚELE EI TEOLOGICE	219

PARTEA A V-A

Mărturii și reflecții

Primii mei duhovnici	225
Prima dată ca duhovnic	228
Prima spovedanie dificilă	230
Când spovedania este lecție de Sus	234
 ANEXE PRACTICE	 237
Ghid simplu de pregătire pentru spovedanie	237
Ce trebuie evitat la spovedanie?	240
Cum te rogi înainte de spovedanie?	243
Cum te rogi după spovedanie?	246
Cuvânt de încheiere	249
 BIBLIOGRAFIE	 251

CUVÂNT-ÎNAINTE

„Încă o carte despre iertare”, veți spune, sătui oarecum de prea des invocata iertare. În care, guralivi, excelăm toți, dar ale cărei rezultate reale sunt tot mai reduse. Și nu doar în viețile noastre, ci și în lumea care ne înconjoară. O lume de neiertători. De judecători subiectivi și de conștiințe ale neiertării cu valoare de săbii de samurai. Iar eu am să vă răspund: nu, nu este o carte despre iertare. Ci despre cum să aducem mai aproape de noi iertarea lui Dumnezeu și împăcarea cu noi. Mă voi strădui să nu o scriu ca pe o lecție, ci ca pe o împreună-făptuire de pace. Un soi de dialog de liniștire, seara, pe banca odihnei, după o zi aprinsă de un soare teribil. Ca o carte de rugăciune smerită pe Cale spre iertare.

Exercițiul meu duhovnicesc era nul în ceea ce privește spovedania când am început să învăț pentru Teologie. Nimeni nu mi-a cerut vreodată să mă mărturisesc și nu păstrez în memoria mea de copil vreo încercare a cuiva de a mă „trage” spre spovedanie. Bunica dinspre tată cobora uneori, sâmbăta spre seară, să stea de vorbă cu Părinții Șcheiului din vremea aceea și o vedeam revenind acasă tăcută și luminoasă. Parcă urca mai ușor pe coastă să aprindă candela de la Troița ridicată spre slava lui Dumnezeu și drept casă de taină eroului Șcheiului, Sfântul Nicolae. În zori pleca devreme la biserică, și când

DE UNDE ÎNCEPEM CÂND NE GÂNDIM LA IERTARE?

Poate că remarcăm cu toții că admitem cu prea mare ușurință, prea fără autentică reflecție, că omul contemporan trăiește adesea între vinovăție și indiferență. Unii oameni nu mai cred în păcat, alții sunt apăsati de el. Ba uneori avem senzația că trăim, pe repede-înainte, într-o lume care vorbește mult despre libertate, dar puțin despre responsabilitate. Tema iertării devine esențială doar pentru că reflectăm la ea, nu pentru că ne-am „topi” efectiv de nevoia ei. Spovedania nu este o practică învechită, ci un răspuns viu la nevoia profundă a sufletului de pace și împăcare. Sau cel puțin așa ne place să credem. Suntem cea mai rea populație a pământului? Generația cea mai zdrobită de neiertare care a locuit în frontierele ca un organism viu ale istoriei? Nu cred că e bine să fim atât de categorici cu noi înșine. Poate tocmai de aceea nu strică o scurtă recapitulare a câtorva teme legate de iertare.

Păcatul în Vechiul Testament

În Vechiul Testament, păcatul este înțeles în primul rând ca o îndepărtare de voia lui Dumnezeu, o încălcare a legământului dintre Dumnezeu și om. Nu este doar o greșeală morală, ci și o rupere a relației cu Dumnezeu.¹

Avem oare la îndemână termeni principali pentru păcat? Specialiștii ne spun că da. Iată-i. În limba ebraică, limba în care s-au scris și s-au păstrat până în epoca elenistică textele Vechiului Testament, apar trei termeni specifici:

- ḥattā't (חַטָּאת) – „a rata ținta”, a nu atinge scopul pentru care omul a fost creat
- peša' (עֲשָׂא) – răzvrătire, revoltă împotriva lui Dumnezeu
- āwōn (אָוֹן) – nelegiuire, vinovăție, deformare a dreptății

Acești termeni arată că păcatul poate fi atât o greșeală, cât și o alegere conștientă de a respinge poruncile lui Dumnezeu, de a te rupe ori de a deforma voia lui Dumnezeu în propria ta viață sau, prin mecanisme specifice vieții sociale, în viața celorlalți.² Scriptura ne arată că originea păcatului e în

¹ Amănunte în Dumitru Stăniloae, *Isus Hristos sau Restaurarea omului. Opere complete*, vol. IV, Editura Basilica, București, 2013, capitolul „Istoria în așteptarea Revelației depline”, pp. 113-132.

² Christopher J.H. Wright, *Etica Vechiului Testament pentru comunitatea creștină*, traducere în limba română de Silviu Tatu, Editura Casa Cărții, Oradea, 2019.

afara creației lui Dumnezeu. Este mai degrabă o „tumoră” concrescută pe sufletul omului, provocată nemuririi sale, o afectare a veșniciei sale. Un soi de cataclism al sufletului care își pierde „temporizatorul” nemuririi.

Am căutat ani de-a rândul un text reprezentativ pentru a descoperi cum și de ce diavolul-răzvrătitul i-a tras după sine pe oameni. Un manuscris din perioada primară a Bisericii ne aduce dinainte chiar un dialog între Adam și diavol, cel încarnat în chip de șarpe, iar cel dintâi îl întreabă pe cel din urmă de ce anume a „jucat” atât de murdar cu ei provocându-le căderea. Diavolul îi scoate pe ei vinovați. Din cauza lor este el în întuneric, pentru că Dumnezeu, văzând că nu se închină lor asemenea unor regi ai creației, l-a pedepsit. Lipsit de inteligență, vedește însă de ce i s-a aplicat pedeapsa. Spune plin de el că, dacă Dumnezeu se desprinde de Tronul Său pentru a veni să-L pedepsească, el va urca să-l ia locul. Adam înțelege dramatismul situației și caută să se pocăiască.³

Relatarea fundamentală rămâne cea din Geneza (2:4-3:24), unde Adam și Eva aleg să nu asculte de porunca lui Dumnezeu. Consecințele sunt: pierderea comuniunii depline cu Dumnezeu, suferința și moartea, precum și înclinarea omului spre rău. Se rupe, totodată, și unitatea dintre trup și suflet,

³ A se vedea studiul părintelui Constantin Necula, „Documente pentru o istorie a antropologiei relației om-natură. Apocrifa «Viața lui Adam și a Evei», sec. 3-4 d.H. / Documents for a history of the anthropology relationship between man and nature. Apocrypha «Life of Adam and Eve» 3-4 centuries AD”, în: *Natura și Omul* (coordonatori Emilia Iancu, Cristiana Glavce și Adina Baciuc), Editura Bioedit, Ploiești, 2015, pp. 141-156.

suflul suportând oarecum răzvrătirea trupului, un trup care se aseamănă tot mai mult unui lut parcă rărit de prea multa forțare în a plăcea sinelui.⁴ Ulcior de preț sufletului, trupul se adaugă pământului.

În Vechiul Testament putem identifica o serie de *forme ale păcatului*. Dincolo de diversitatea lor însă, văd câteva care nu și-au pierdut nici astăzi din forța de a rupe relația omului cu Dumnezeu, cu aproapele și cu sine:

- Idolatria – considerată unul dintre cele mai grave păcate
- Nedreptatea față de aproapele – asuprirea săracilor, corupția, minciuna
- Încălcarea Legii (Torah) – nerespectarea poruncilor divine
- Păcatele colective – întregul popor poate deveni vinovat prin abandonarea legământului

Consecințele păcatului sunt și ele multiple, și oricât de mult am vrea să le inventariem, nu le putem epuiza. Reținem o parte dintre ele totuși: vinovăția înaintea lui Dumnezeu, pedeapsa sau judecata, tulburarea relațiilor dintre oameni. În unele cazuri, consecințele pot fi suportate de întreaga comunitate. Și totuși, în ciuda obtuzității omului, care mai mereu își cultivă „scuza” pentru păcat, și în vremea de atunci precum în vremea de acum, Dumnezeu nu-și părăsește poporul. Astfel, texte ale Vechiului

Testament subliniază și *milostivirea lui Dumnezeu* și rețin ideea unui Dumnezeu Care cheamă constant la pocăință și iertare. *Iertarea păcatelor* putea fi dobândită – ca dar și împreună-lucrare cu Dumnezeu – prin mai multe căi: pocăința sinceră, rugăciunea curată, mărturisirea păcatelor, jertfele rânduite prin Legea lui Moise și actul convertirii ca atare, surprins în iconologia textului Scripturii ca fiind întoarcerea la Dumnezeu și la poruncile Sale. Psalmul 50 al lui David este unul dintre cele mai profunde texte despre pocăință: „Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta...” (Psalmul 50:1).

Îngăduiți-mi să adaug o scurtă meditație personală, care leagă, oarecum, cele scrise până acum: „Doamne, buzele mele vei deschide și gura mea va vesti lauda Ta.” (Psalmul 50:15)⁵ Un psalm scris cu lacrimi de pocăință și de bucuria iertării. E o descriere fascinantă a celei mai grele dintre iertări: acceptarea iertării de sine după ce Dumnezeu își face milă să ierte păcatele tale. Nu cred că mai este cineva să fi descris atât de amplu și în atât de puține cuvinte drama „repatrierii” în Patria Cerească. Poate doar Fericitul Augustin în *Confesiuni* să se fi ridicat la un astfel de discurs emoțional despre pierderea și regăsirea sa ca om. E un psalm scris după ce profetul Natan vine să-l mustre pentru păcatul săvârșit cu femeia lui Urie Heteul. Fermecat de frumusețea ei pe când se scălda pe acoperișul casei, David îi trimite soțul în linia întâi. Astăzi am numi asta o crimă cu premeditare, în urma căreia David își obține clipa de

⁴ Explicarea contextului, raportat la alte mitologii ale unor tradiții religioase, în *Manual Biblic* (editat de Pat și David Alexander), Editura Casa Cărții, Oradea, 2012, pp. 116-120.

⁵ Constantin Necula, *Inima smerită, Dumnezeu nu o va urgisi. Meditații la Psalmi*, vol. I, Editura Agnos, Sibiu, 2025, pp. 270-276. A se vedea și *Comentariu athonit la Psalmul 50*, Editura Anastasia, București, 1996.

URDIS

We know

glorie, dar știm și că va pierde slava lui Dumnezeu. Natan îl ceartă pentru păcat, iar David înțelege unde a greșit. Din procesul acesta al înțelegerii păcatului și al pierderii demnității vederii lui Dumnezeu, David plămădește cel mai amplu poem de pocăință din câte s-au văzut. Fără îndoială că, în economia unei scrieri despre psalmi, acesta ar merita propriul volum de meditații. De vreme ce acest lucru a fost făcut deja prin tâlcuirile de mare finețe ale Sfinților Părinți ai Bisericii, noi vom căuta doar câteva puncte de reper în înțelegerea și aplicarea lui în propriile noastre vieți.

Chemarea dintâi a psalmului nu e la iertare, ci la miluire, la ștergerea fărădelegii, dar nu în raport cu pocăința sa, ci cu mila lui Dumnezeu. Deseori uităm că taina iertării nu înseamnă numai efortul nostru de a ne pocăi, ci și harul lui Dumnezeu de a ne ierta, mila Lui, pomenită aproape psalm după psalm. Deseori am văzut oameni făcând gesturi de pocăință extremă – lovindu-și trupurile, târându-se prin noroi ori rupându-și genunchii în mii de metanii –, dar i-am văzut și pe cei care, în durerea bolilor și rănilor lor, nu mai au cum să transpună în gesturi de pocăință părerea lor de rău. Le privești ochii și înțelegi, le simți strângerea de mână ori privești spre buzele lor arse de boală și sete și înțelegi. Și unii, și alții sunt plecați dinaintea lui Dumnezeu, care primește atât zelul unora, cât și epuizarea altora ca formă de spălare a fărădelegilor, încercare de a-i atrage mila spre curățarea păcatelor. Ceea ce subliniază psalmistul este însă altceva. El știe de ce se pocăiește. Își cunoaște fărădelegile și Îl cunoaște pe Dumnezeu. Știe că Lui, Unuia, I-a greșit, că a făcut rău înaintea

Lui și că, oricât l-ar „scuza” legile omenești, el pe sine nu se poate ierta.

Impresionant ne apare cât de mult coboară încercarea psalmistului în identificarea rădăcinii păcatului. Vede în propria lui naștere rodul fărădelegii, o naștere prin păcat. Oricât de firesc ar părea ceea ce spune David, trebuie să știm că în Hristos tocmai acest verset se suspendă prin nașterea Sa din Fecioara Maria. David vede dinainte acestea și se bucură. Așa cum i se vădesc păcatele, i se vădește și spălarea lor. Stropirea cu isop și curățirea reprezintă mai degrabă o pregătire de moarte decât de sfințire. În *Viața lui Adam și a Evei* – manuscris de secolul al IV-lea –, la punerea în „așteptarea” îngropării lui Abel (care nu poate fi pus în pământ pentru că Adam nu murise și nu se putea săpa încă pământul), ca și la îngroparea lui Adam – îndată după împlinirea blestemului prin moartea sa –, stropirea cu isop înseamnă, de fapt, preînchipuirea ungerii cu miruri a Mântuitorului. Mireasma vieții care alungă moartea, semnul rodirii pocăinței, oricât de mare ar fi păcatul mărturisit. Iar spălarea prin care trupul se albește asemenea zăpezii se vădește mai degrabă o așezare în lumină, și nu doar o spălare rituală propriu-zisă. E drept însă că aceste cuvinte vor dezvolta o întreagă teologie a curățirii prin care omul se va apropia, ritualic, de Dumnezeu. Ce ne spune însă psalmistul este că restaurarea sa ca om primește darul lui Dumnezeu în toate dimensiunile vieții: omul-os, omul-auz și, în cele din urmă, omul-inimă smerită. Toate cele dinăuntru, ca și cele din afară, vibrează de bucuria mântuirii, de bucuria iertării. Este interesant cum cere ca Duhul Sfânt să nu fie luat de la el, păcătosul,

iar Dumnezeu să-î rămână ca un Duh Stăpânitor. Preferă robia Duhului – izbăvitoare și întăritoare a libertății omului – oricărei alte veselii. Or, asta îl face pe David înțelept: prinde în sufletul său reperele bucuriei mântuirii. Cere izbăvirea de vărsare de sânge și puterea de a propovădui Legea lui Dumnezeu celor fără de lege. Se vede că moartea lui Urie este, de fapt, păcatul ce-i seacă inima, ce-i neliniștește sufletul. Nu e mândru de nimic din ceea ce a făcut din el un păcătos, dar pune dinaintea Domnului viața sa. Cât de minunat ne spune cum crede în bucuria limbii sale întru dreptatea lui Dumnezeu! Cu alte cuvinte, promite vestirea acestei dreptăți pe care o speră a fi iertarea. Când dreptatea lui Dumnezeu este iertarea sufletului tău, oricât de mult ai căuta să rostești altceva, buzele își iau cuvintele din inimă, iar inima fierbe de iertare. Nu poți vorbi despre altceva. Nu poți trăi altă bucurie mai mare decât iertarea. Și asta nu vine de la oameni ori din sistemele care gestionează iertări, ci numai de la El, Care este Însăși Iertarea.

Psalmistul știe că nicio jertfă nu e mai de preț decât duhul umilit, inima înfrântă și smerită. O inimă zdrobită nu de durerea păcatului, ci de insistența smereniei. O smerenie care înfrânge inima, o așază dinaintea judecății lui Dumnezeu și redescoperă omenității adâncimea jertfirii: propria fire restaurată. Nu în zadar David cere zidirea zidurilor Ierusalimului. Știe că zidirea acestora este semnul iertării sale, un semn pentru popor că nu e scos de la inima lui Dumnezeu. Cine privește spre istoria Orașului Sfânt poate înțelege cum, din colțul palatului său regal din micul sat al vremii ce purta numele Ierusalim

– smerită așezare, dar ce impresionantă evoluție în metaistoria cerească a pământului! –, David privește nu atât spre Ierusalimul pământesc, cât mai degrabă spre Ierusalimul ceresc. Tot aici avem și o promisiune a regelui. Ridicarea Ierusalimului este văzută în perspectiva unei Cetăți în mijlocul căreia să se ridice Templul, unde Domnul va binevoi să primească jertfa dreptății, prinosul și arderile de tot. Și, mai ales, acolo unde se va ridica altarul pentru arderea vițelilor îngrășați – adică locul unde se va face împăcarea între poporul lui Israel și Dumnezeu.

Iconologia finalului de psalm ne aduce aminte de pilda întoarcerii fiului risipitor, în care tatăl jertfește vițelul cel gras ca să prăznuiască întoarcerea celui pierdut în Țara Nimănui. Mântuitorul folosește acolo un element imagistic din Psalmul 50, psalmul întoarcerii prin pocăință către Tatăl ceresc a regelui care-și ucisese generalul curajos. Mântuitorul pune în contrast vițelul îngrășat – ultima avere a tatălui care se supărase pe Dumnezeu că își pierduse fiul și pe care îl taie pentru împăcarea cu El – și iedul fratelui fiului risipitor. Boieria unuia versus cârteala ieftină a celui alt. Pentru un ied nu era nevoie de aprobarea nimănui, făcea parte din averea sa ca păstrător al celei pierdute de tatăl lui. Dar vițelul cel gras, pregătit ca jertfă de împăcare cu Dumnezeu, devine jertfă de bucurie și împăcare între tată și fiu. Dumnezeu este mereu dispus să renunțe la jertfa ce i se cuvine dacă ea împacă oamenii ce se rupseseră unul de altul.

Este remarcabil cum Îl „vede” David pe Hristos și cum Domnul prinde într-o pildă – cred că este cea

mai adâncă dintre toate – icoana aceasta a lui Dumnezeu care renunță la slava Sa de neatins ca să vindece omului rana păcatului. Dar David mai înțelege ceva: nu sunt suficiente nici pocăința și nici părerea lui de rău fără o jertfă prin care acestea toate să capete relevanță întru Împărăția lui Dumnezeu. Pentru aceasta era nevoie de Cruce – altarul jertfei nesângeroase prin care toți ne putem asuma iertarea ca un dar!

Acestei perspective a regelui pocăit i se adaugă și cea din *propovăduirea profeților*. Profeții (Isaia, Ieremia, Ezechiel, Osea etc.) insistă că Dumnezeu dorește mai mult decât jertfe exterioare. El dorește o inimă curată, dreptate, milă, credincioșie. Mi se pare că unul dintre textele „tari” ale existenței umane – preluat ulterior de Mântuitor ca un laitmotiv al propunerii de viață pe care ne-o aduce – aparține profetului Osea, care încurajează prin glasul lui Dumnezeu: „Milă voiesc, iar nu jertfă” (Osea 6:6). Personal, îl văd ca un motto de încurajare a tuturor celor care își iau în serios părerea de rău pentru păcate. Arată o limită interioară, dar și incredibilul orizont deschis de mila lui Dumnezeu pentru opțiunea omului de a fi capabil de părere de rău pentru păcate. Înțelegem astfel că în Vechiul Testament păcatul este văzut ca o încălcare a voii lui Dumnezeu și a legământului cu El. Deși aduce vinovăție și consecințe grave, mesajul dominant nu e condamnarea, ci chemarea la pocăință și promisiunea iertării pentru cei care se întorc sincer la Dumnezeu.⁶

⁶ Pentru înțelegerea contextului profetic, a se vedea Constantin Necula, *Ascultă, Israel... Activitatea învățătoarească a Profeților în Vechiul Testament*, ed. a II-a, Editura Tehnopress, Iași, 2021.

Iertarea în Vechiul Testament

Iertarea în Vechiul Testament este un subiect central, deși adesea e asociat mai curând cu Noul Testament. Eu însumi am crezut multă vreme că lipsește din preocupările celor care au conservat textele lucrării Duhului Sfânt în tainica unitate de neam al lui Israel, neam ales al lui Dumnezeu. În Vechiul Testament, iertarea este prezentată ca un act distinct al lui Dumnezeu, dar și ca o datorie morală a oamenilor față de semenii lor. Aflăm astfel că Dumnezeu este iertător, iar una dintre cele mai importante revelații despre El apare în Exodul (34:6-7): „Domnul, Domnul Dumnezeu este un Dumnezeu plin de îndurare și milostiv, încet la mânie, bogat în bunătate și credincioșie (...), care iartă fărădelegea, răzvrătirea și păcatul.” Această descriere este reluată de mai multe ori în Psalmi și la profeți. Astfel, Psalmul 102 consemnează în versetul 3: „El îți iartă toate fărădelegile tale”, iar în versetul 12 ne aduce dinainte imaginea distanței uriașe pe care o pune Dumnezeu între om și păcatul de care acesta se pocăiește: „Cât este de departe răsăritul de apus, atât de mult depărtează El fărădelegile noastre de la noi.”

Îngăduiți-mi și aici să adaug un gând de aducere aminte, consemnat drept meditație la cele amintite deja:

**„Nu până în sfârșit se va iuți,
nici în veac se va mânîia”**

(Psalmul 102:9)